עח: המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

מילתא אחריתי קאמר. איתמר איירו בשאין עודן עליו אבל בעודן עליו דברי הכל מכור ואתא ר' יהודה לאפלוגי אדוקיא דידהו דאפי' בעודן עליו פעמים שאין מכורין: **ואמר רב פפא עיסקא.** דאית בה מיקרי אנתיקי אבל עיסקא דאון לספינה לא מיקריא אנתיקי הלכך על כרחך בעודן עליו מיירי וא"נ כל פרקמטיאות מיקרי אנתיקי מיהו מתני' לא איצטריך למיתני דלא מכר אלא עיסקא דבגוה אבל עיסקא דלבראי מיגה מימר בעי בתמיה: **מילי מילי קתני.** אדאי בשאין עודן עליו ואדאי בשאין עודן עליו אי אפשר דלא מכר מנהגו של עולם יש דבר שהוא בכללו מכירו בעודן עליו ויש דבר שאין בכללו אפי' בעודן עליו: **כולהו מכירא להו כו'.** לאו משום דכולהו מכירא להו כי הדדי דהאי לית ליה שכרא דהאי דאמר הא מילתא בטל לגבי דהך ולמר אידך מילתא בטל לגבי אידך ומיהו בחדא שיטה הולכין שמוסיפין מכירת תשמישין עפי מרבנן דידהו חוץ מר"מ לבדו דס"ל דכולהו מכורין שהרי אמר כל תשמישי כרם ומשום הכי לא קאמר אביי אמרו דבר אחד. וכלל מקום שאמר אביי אמרו דבר אחד בגמ' כן צריך לפרש: דר"א ור"ש בהמוכר את הבית[ה]: ה"ג **דאמרי ר"מ אומר מכר אם הכרם כו'.** דלא תנן לה במתני' [ו]וכאמת שאול אשכחן לה בתוספתא[ז]: ר' נתן וסומכוס כרים פירקא: **אמר רבא.** כשאמר ממורך זו ודאי יודע הוא שממור זה שלו הוא והכי ה"ל למימר מכור לי ממורך דהא ליכא קמיה שני ממורים שיאמר את זה מכור לי והלכך האי דקאמר זה משום כליו כלומר ממור זה כמות שהוא: **ממורך הוא.** משמע לשון שאילה אמר לו אם ממורך הוא וממכרהו לי הלכך לא מכר את כליו דס"ל לר' יהודה דהמוכר את החמור סתם לא מכר את כליו אפי' בעודן עליו: **מתני' המוכר אם החמור.** סתם: **פיה.** בגו של ממור קרוי פיה: **לא מכר בגה.** בגמרא מפרש מאי שנא פרה מחמור: **מכר אשפתו.** מקום עמוק ג' או גבוה שלשה שרגיל לתת שם זבל בהמותיו: **בור.** של מים מכונסין: **מכר כוורים מכר דבורים.** דכל הני דקתני בטילי להני דקביעי אבל מכר זבל לא מכר אשפתו מכר מימיו לא מכר בורו וכן כולן ומילתא דפשיטא היא ולא אצטריך למיתני: **מכר יוניס.** שובכו[ח] ושגגים לתוכו: **גמ' היכי דמי.** הך מכירה דחמור ופרה דנחמור מכר פיה ונפרה לא מכר בגה: **ואי דלא א"ל היא ובגה.** והלכך לא עסקינן דא"ל חמור מניקה ופרה מניקה והלכך בשלמא פרה בדין הוא דלא מכר בגה כדין המוכר פרה אמר דהאי דאמר ליה מניקה לאו לטפויי בגה קאתי אלא לאלבה קאמר דאי לא ליהוי לה אלב ליהוי מקח טעות הלכך מסתמא אין בגה מכור עד שיפרש: **אלא חמור.** שאין צורך לאלבה האי דא"ל מניקה שיש לה ולד קאמר ועם הולד מוכרחה לו וכמאן דפרש בהדיא היא ובגה דמי: **שמהלך אחר סיחה נאה.** בקריאה בנחת וברמיזה הולך למקום שהאדם חפץ אבל זקן צריך מרגע: **אמר שמואל בר נחמן כו'.** משום דמיירי לקמיה בסיחון הרי כבר כתיב [במדבר כא] והוא נלחם במלך מואב הראשון ואין צריך יותר הלכך לדרשה כתבה משה רבינו: **המושלים בילדו.** לדיקים כדכתיב ומושל ברוחו מלוכד עיר (משלי טז) לדיק מושל ירלאת אלהים (שמואל ב כג): **הפסד מלוה.** שמתבטל מריוח בשביל שעוסק במצוה לו נתן לדקה וממתר ממונו כנגד שכרה המרובה לעתיד: **ושכר עבירה.** שלא להשתכר בעבירה עכשיו כנגד הפסדה שיפסיד יותר לעתיד: **אם לאחר עושה כן.** לחשוב הפסד כנגד שכר: **כעיר זה.** שמתפתה בילדו ובדברי האפיקורסים[ט] ואינו מושל בילדו: **אלא אם מן המתשבים.** הלדיקים ותאכל את שאינם מתשבים כדאמרינן בפירקין לעיל (דף עה.) [כל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו] חופתו של קטן מחופתו של חבירו הגדול ממנו: **שנקראו שיחין.** אילנות כדכתיב (תהלים נה) לדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה וכתיב והוא עומד בין ההדסים (זכריה ה) ואמר ר' יוחנן (סנהדרין דף נג.) אין הדסים אלא הלדיקים כדכתיב (משלי ג) ויהי אומן את הדסה וכתיב (שיר ז) אמרתי אעלה בתמר וגו' ואמור רבנן (סנהדרין דף נג.) אני אמרתי אעלה בתמר ולא עלתה בידי אלא סנסן ומנו מגנייה מישאל ועזריה (בראשית כא) מתרגמינן תחות חד מן אילניא וכתיב נמי וכל אילני השדה טרם (שם ג) ומתרגמינן וכל אילני מקלא: **עד מואב.** כעיר שמהלך אחר מתאוותו: ואלבה נמי האם גמי הרוח המגביהין דעתן כגמות אדנון אלו: **בעלי כמוס.** בעלי גסות דאמר מר כל המגים דעתו כו' (כפ"ק דע"ז דף יח: ע"ש) אמר ר"ל כל המתלונן נופל בגיהנם שנאמר (משלי כא) זד יהיר לץ שמו וגו' וכל המתייהר נופל בגיהנם שנאמר זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר (לפניה ו) יום עברה היום ההוא: **אבד חשבונו של עולם.** כלומר אין דין ואין דיין: עד

כולהו מכירא להו. לאו ממש אמרו דבר אחד אלא כלומר בשיטה אחת הן וכי האי גוונא איתא בימות פרק[ה] (שלשי) (דף ג) כולהו מכירא להו מאמר קוזה קנין גמור[ו]: מועלין

בשאין אדוקים בו ומדרישא בשאין עודן עליו סיפא נמי בשאין עודן עליו אדרבה אימא רישא אבל לא מכר לא את העבדים ולא את האנתיקי ואמרינן [ז]מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגוה ומדרישא בעודן עליו סיפא נמי בעודן עליו אלא תנא מילי מילי קתני [סימן זגם נסן] אמר אביי א"ר ורשב"ג ור' מאיר ורבי נתן וסומכוס ונחום המדי כולהו סבירא להו כי מזבין איניש מידי איהו וכל תשמישתיה מזבין ר"א דתנן [ח]ר"א אומר המוכר את בית הבד מכר את הקורה רשב"ג דתנן [ט]רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר ר' מאיר דתניא [י]ר' מאיר אומר מכר את הכרם מכר תשמישי הכרם [יא]רבי נתן וסומכוס ביצית ודוגית נחום המדי הא דאמרן: רבי יהודה אומר פעמים מכורין וכו': מאי שנא חמורך זו ומאי שנא חמורך הוא אמר רבא חמורך זו ידע דחמרא דידיה הוא והאי דקא א"ל זו משום כליו קא"ל חמורך הוא דלא ידע דחמרא דידיה הוא והכי קא"ל חמורך הוא שתמברנה לי: **מתני'** [א]המוכר את החמור מכר את הסיח מכר את הפרה לא מכר את בנה [ב]מכר אשפה מכר זבלה [ג]מכר בור מכר מימיה [ד]מכר כוורת מכר דבורים [ה]מכר שובך מכר יונים: **גמ'** היכי דמי אי דאמר ליה היא ובנה אפילו פרה ובנה נמי אי דלא א"ל היא ובנה אפילו חמור נמי לא אמר רב פפא [ו]דאמר ליה חמור מניקה ופרה מניקה אני מוכר לך בשלמא פרה איכא למימר לחלבה בעי לה אלא חמור מאי קא"ל ש"מ היא ובנה קאמר ליה ואמאי קרי ליה סיח שמהלך אחר סיחה נאה א"ר שמואל בר [ז]נחמן א"ר [ח]יוחנן מאי דכתיב [ט]על כן יאמרו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבונו של עולם [י]הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא עיר סיחון אם משים אדם עצמו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה מה כתיב אחריו [יא]כי אש יצאה מחשבון וגו' תצא אש ממחשבין ותאכל את שאינן מחשבין ולהבה מקרית סיחון מקרית צדיקים שנקראו שיחין אכלה ער מואב זה המהלך אחר יצרו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה בעלי במות ארנון אלו גסי הרוח דאמר מר [יב]כל אדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנם [יג]ונירם אמר רשע אין רם אבד חשבון אבד חשבונו של עולם עד דיבון [יד] אמר הקב"ה המתן עד שיבא דין ונשים עד

מלתא אחריתי קאמר מלתא אחריתי קאמר א"ל רבינא לרב אשי ת"ש [ו]מכר את הקרון לא מכר את הפרדות ותני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכר את הקרון מכר את הפרדות וא"ל והא אנן לא מכר תנן וא"ל אסמייה וא"ל לא תתרגם מתניתך באדוקים בו מכלל דמתני' בשאין אדוקים בו ומדרישא בשאין עודן עליו סיפא נמי בשאין עודן עליו אדרבה אימא רישא אבל לא מכר לא את העבדים ולא את האנתיקי ואמרינן [ז]מאי אנתיקי אמר רב פפא עיסקא דבגוה ומדרישא בעודן עליו סיפא נמי בעודן עליו אלא תנא מילי מילי קתני [סימן זגם נסן] אמר אביי א"ר א ורשב"ג ור' מאיר ורבי נתן וסומכוס ונחום המדי כולהו סבירא להו כי מזבין איניש מידי איהו וכל תשמישתיה מזבין ר"א דתנן [ח]ר"א אומר המוכר את בית הבד מכר את הקורה רשב"ג דתנן [ט]רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הסנטר ר' מאיר דתניא [י]ר' מאיר אומר מכר את הכרם מכר תשמישי הכרם [יא]רבי נתן וסומכוס ביצית ודוגית נחום המדי הא דאמרן: רבי יהודה אומר פעמים מכורין וכו': מאי שנא חמורך זו ומאי שנא חמורך הוא אמר רבא חמורך זו ידע דחמרא דידיה הוא והאי דקא א"ל זו משום כליו קא"ל חמורך הוא דלא ידע דחמרא דידיה הוא והכי קא"ל חמורך הוא שתמברנה לי: **מתני'** [א]המוכר את החמור מכר את הסיח מכר את הפרה לא מכר את בנה [ב]מכר אשפה מכר זבלה [ג]מכר בור מכר מימיה [ד]מכר כוורת מכר דבורים [ה]מכר שובך מכר יונים: **גמ'** היכי דמי אי דאמר ליה היא ובנה אפילו פרה ובנה נמי אי דלא א"ל היא ובנה אפילו חמור נמי לא אמר רב פפא [ו]דאמר ליה חמור מניקה ופרה מניקה אני מוכר לך בשלמא פרה איכא למימר לחלבה בעי לה אלא חמור מאי קא"ל ש"מ היא ובנה קאמר ליה ואמאי קרי ליה סיח שמהלך אחר סיחה נאה א"ר שמואל בר [ז]נחמן א"ר [ח]יוחנן מאי דכתיב [ט]על כן יאמרו המושלים וגו' המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבונו של עולם [י]הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא עיר סיחון אם משים אדם עצמו כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה מה כתיב אחריו [יא]כי אש יצאה מחשבון וגו' תצא אש ממחשבין ותאכל את שאינן מחשבין ולהבה מקרית סיחון מקרית צדיקים שנקראו שיחין אכלה ער מואב זה המהלך אחר סיחה נאה בעלי במות ארנון אלו גסי הרוח דאמר מר [יב]כל אדם שיש בו גסות הרוח נופל בגיהנם [יג]ונירם אמר רשע אין רם אבד חשבון אבד חשבונו של עולם עד דיבון [יד] אמר הקב"ה המתן עד שיבא דין ונשים עד

עין משפט נר מצוה

כה א מי' פכ"ז מהל' מכירה הל' ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רכ סעיף יא:
כו ב מי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף טז וע"ש שהוא היפך המשנה כדין כו:
כז ג ד מי' הלכה שם טוש"ע שם סעיף יח:
כח ה מי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יא:

רבינו גרשום

עצמא דנפשיה פפרש אבל אכתי אימא דנחום דרבנן אפי' באין עודן עליו פליגי: תתרגם מתני' דמכר את הפרדות כשאדוקים בו בקרון. ומתני' דקתני דלא מכר את הפרדות כשאין אדוקין בו דהיינו בשאין עודן עליו: ומדרישא הוא בשאין עודן עליו סיפא נמי מכר את החמור מכר את כליו בשאין עודן עליו ושמעת מהכא [ו] דלשעמך וכו'. עיסקא דבגווה היינו בעודן עליו: סיפא נמי. דפרדות בעודן עליו. והא לא מצית למימר דהא הרצינן סיפא דבפרדות באין אדוקין בו אלמא לא מצית לחרוצי כולה מתני' בשאין עודן עליו ולא בעודן עליו דתנא מילי מילי קתני דבני סניגה אע"ג [דעודן] עליו לא מכר האנתיקי משום דלא שייך כלל לספינה. ולגבי פרדות משה"ה לא מכר דאין עודן עליו הא עודן עליו מכר משום דשייכי לקרון. ולגבי חמור אע"ג דעודן עליו לא מכר משום דסחם חמור לרכיבה עמד ולא למשוי. ונחום המדי סבר האיל דעודן עליו מכר: איהו וכל תשמישתיה זבין. אי עודן עליו: ר' נתן וסומכוס ביצית ודוגית. בדרקתני בריש פירקין דהיינו תשמישי הספינה: נחום המדי כראמרן. מכר חמור מכר כליו שק ודיסקא וכומני דהיינו תשמישתיה: אמר רבא. משה"ה להיכא דאמר ליה חמורך זה קנה כליו שעליו בסחמא דדהאי ידע להאי גברא דהאי חמור דמוכר והאי דאמר ליה זה לטפויי מלתא קאתי משום כליו קאמר ודאי מכרו. אבל להיכא דאמר ליה חמורך הוא. כלומר משאל קא שאיל ליה אם חמורך הוא זה ותהל למכור לי משום דלא ידע אי דידיה הוא והכי קאמר ליה חמורך הוא שתמברנו לי ולא לטפויי מלתא קאתי ומש"ה לא מכר לו כליו: **משקא** המוכר את החמור. סחם: אם הסיח. זהו בנה. לבנים של חמור קרי להו סיחין, אפי' פרה ובנה נמי. מכרה לו היא ובנה: בשלמא פרה איכא למימר. להכי קאמר מניקה דלחלבה בעי לה. לצורך אכילת החלב ולא משום דמוכר לו את בנה. אבל גבי חמור כי אמר ליה חמורה מניקה ליכא למימר הכי לחלב דאי לא דלפיה קאמר ליה דמניקה היא לחלבה לא קבעי לה מיניה דאינו ראוי לאכילה ומש"ה בנה יבין: שמהלך אחר סיחה נאה. שאם משורר אדם לפניו הולך אחריו ברצון: אלו המושלים ביצרן. שכופין את יצרן: הפסד מצוה. שאם עוסק במצוה ומתבטל מלהרויח וחושב אותו הפסד כנגד אותו שכר שפתקן לו לעוה"ב כשביל המצוה ואותו אבד חשבונו של עולם. שלא נתבע חשבונו: עד דיבון. כלומר אמור לו לרשע המתן עד שיבא יום הדין: ונשים. כמו אש:

מסורת הש"ס

ג) לעיל עז: כ) [סס], ג) לעיל סז: [ע"ש יפי' תוס' לעיל סה: ד"ה מתחוורת]. ד) [לעיל עב.], ה) [לעיל סה: ו) [לעיל עב.], ז) [לעיל עב.], ח) [לקמן עט:], ט) [ל"ל בר נחמני], י) [תוס' ס"ה מ"ל], כ) [לעיל י: עי"ש ע"ז יח: ע"ש ופר' עוד פרטים ד:], ל) [לעיל לה: סח.], מ) [כדפר' ונתנה שלא], נ) [ס"ע ס"ד], נא) [ס"ל: שנו], נב) [ס"ל: המינין], נג) [ל"ל ממיסי דף נא: וסס], נד) [וע"ש תוס' פוסה ז: ד"ה טלהון].

תורה אור השלם

1 על כן יאמרו המשלים באו חשבון הבנה ותבונן עיר סיחון: במדבר כא כז
2 כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנן: במדבר כא כח
3 ונירם אבד חשבון עד דיבון ונשים עד נפח אשר עד מידבא: במדבר כא ל

הגהות הב"ח

(א) נמ' עד דיבון אמור לו רשע המתן:

מוסף רש"י

מכר את הקרון. עגלה. לא מכר את הפרדות. המוסמכת לקרון (לעיל עז:). אימסייה. אפיר כריסתא זו מגרסתי (ב"מ כו:). **עיסקא דבגווה.** פרקמטיא שבה (לעיל עז:). **המוכר את בית הבד.** בית שהבד בו ואותו בית לתמרים בד לגרי שמו. **מכר את הקורה.** כדמפרש עשתא בגמרא, דסיניי עיקר בית הבד (לעיל מז:). **מכר את הסנטר.** בגמ' מפרש (לעיל מח:). **מכר תשמישי הכרם.** כגון קנים שבכרם שבן לגרפה (לעיל מח:). **ביצית ודגיגית.** היינו שפיפה קטנה שקוסרין לעגלת ניכסה ונמצין בחוסה קטנה מהגדולה. שהגדולה אינה יכולה להתקרב אל שפת הים מפני עומקה. קוקי"ש בלע"ז. ויש לנושים כולא קרוב לשון הערבי (לעיל עג:).

רבינו גרשום (המשך)

שבר הזה מריבה ושכר עבירה שנהנה בה בעוה"ז חושב בלבו שאותו שכר הנאה מפסידו לעוה"ב: עיר סיחון. משמע הכי אם אדם הולך אחרי יצרו הרע כעייר זה המהלך אחר סיחה נאה: מה כתיב אחריו כי אש יצאה מחשבון. תצא אש מן אותן המחשבין הפסד מצוה כנגד שברה וכו': שנקראו שיחין. כלומר אילנות. (כלומר) [כדכתיב] תחת אחד השיחים: וצדיקים. נקראו אילנות כדכתיב צדיק כתמר יפרח: אכלה ער מואב. אכלה אש אותו בן אדם שמהלך אחר יצרו כעייר זה שמהלך אחר סיחה נאה. ושולט יצרו עליו שאינו יכול לכובשו ואינו יכול לשלוט עליו: מואב. כמו אב השולט על הבן: אלו גסי הרוח. המרימין דעתן עליהן בבמות ארנון הללו. ומהאי קרא לא איתפרש לי אי נרדש מהאי קרא. מהאי קרא דנופל בגיהנם: אין רם. כלומר שכינה קאמר:

ט) נרחה דל"ל ומעמת מהכא דבאין עודן עליו מתלוקה. כ) נרחה דל"ל ולא אתפרש לי אם נרדש נמי מהאי קרא דעיקל בגיהנם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com